

А. Я. Максимова,
к. держ. упр., доцент кафедри мовної підготовки,
Дніпровський державний університет внутрішніх справ
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8332-4988>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.20.253

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

A. Maksymova,
PhD in Public Administration, Associate Professor of the Department
of Language Training, Dnipro State University of Internal Affairs

MECHANISMS OF STATE REGULATION OF THE INTRODUCTION OF THE ENGLISH LANGUAGE IN UKRAINE

Описано, що англійська мова є міжнародною та водночас вона є основною в ЄС. Намагання України вступити до ЄС та перспективне членство в ньому, подальша інтеграція за усіма сферами життєдіяльності зумовлює потребу вивчення та знання англійської мови якомога найкраще. У статті показано, що важливу роль у впровадженні англійської мови відіграє держава, що може створювати сприятливі умови для його розвитку. Охарактеризовано, що для впровадження англійської мови в Україні розроблено відповідне нормативно-правове забезпечення. У цьому документі зроблено акцент на дошкільній освіті, вивченні посадовцями англійської мови, дозвіллі. Автором показано, що даний документ не є прогресивним, а просто відповідає вимогам сучасності в умовах євроінтеграційного вибору України. Законом передбачено, що: на вокзалах, автовокзалах, аеропортах, у деяких видах транспорту інформація має дублюватися англійською мовою (впродовж двох років після вступу в дію закону); інформація про культурні заходи, архівні документи, музейні експонати повинна мати англійську версію (впродовж двох років після вступу в дію закону); використання англійської для навчання в садочках та інших дошкільних закладах для малечі (з вересня 2026 року); після закінчення воєнного стану державні працівники з рівнем англійської B2 і вище почнуть отримувати 10% надбавки.

У статті описано перспективну роль англійської мови в Україні, що має затвердитися в Україні як міжнародна мова країни. Цей документ просто відповідає вимогам сучасності та описує сьогоденні потреби пересічних громадян та вимоги до державних службовців.

Зараз спотерігається інша загальноукраїнська тенденція — загальнодержавна відмова від російської мови. Наша українська мова досить гарна проте вона не є загальновизнаною міжнародною мовою.

На перший план висувається потреба розроблення механізмів запровадження англійської вивчення в усіх сферах життя. Підвищення престижності праці викладачів англійської мови, оскільки у державних закладах їх висока плинність. Встановлення однакової заробітної плати як в державному так і приватному секторі. Усі вищенаведені заходи, будуть мотивувати викладачів іноземної мови, у тому числі у дошкільних закладах, початковій школі та середній школі, та сприятимуть зменшенню плинності кадрів у державних закладах. У подальшому передбачити після закінчення навчання у ВНЗ за державним бюджетом вчителі, вихователі, що закінчили спеціальність, пов'язані з викладанням англійської мови у дошкільних закладах, початковій та середній школі.

It is described that English is an international language and at the same time it is the main language in the EU. Ukraine's efforts to join the EU and prospective membership in it, further integration in all spheres of life necessitate the need to study and know the English language as best as possible. The article shows that the state plays an important role in the introduction of the English language, which can create favorable conditions for its development. It is characterized that for the introduction of the English language in Ukraine, appropriate regulatory and legal support has been developed. This document focuses on preschool education, English language learning by officials, and leisure time. The author shows that this document is not progressive, but simply meets the requirements of modernity in the conditions of Ukraine's European integration choice. The law stipulates that: at railway stations, bus stations, airports, in some modes of transport, information must be duplicated in English (within two years after the entry into force of the law); information on cultural events, archival documents, museum exhibits must have an English version (within two years after the entry into force of the law); the use of English for teaching in kindergartens and other preschool institutions for children (from September 2026); after the end of martial law, government employees with English level B2 and above will start receiving a 10% bonus. The article describes the promising role of the English language in Ukraine, which should be established in Ukraine as the international language of the country. This document simply meets the requirements of modern times and describes today's needs of ordinary citizens and requirements for public servants. Now another all-Ukrainian trend is being observed — a nationwide rejection of the Russian language. Our Ukrainian language is quite good, but it is not a universally recognized international language. The need to develop mechanisms for the introduction of English learning in all spheres of life is brought to the fore. Increasing the prestige of the work of English language teachers, as their turnover is high in state institutions. Establishing equal wages in both the public and private sectors. All of the above measures will motivate foreign language teachers, including in preschool, primary and secondary schools, and will contribute to reducing staff turnover in public institutions. In the future, after graduating from higher education institutions, state budget teachers, educators who have completed a specialty related to teaching English in preschools, primary and secondary schools will be provided.

Ключові слова: державне регулювання, міжнародна мова, нормативно-правові акти, глобальність, масштабність.

Key words: British idioms, international language, methods of creation, globality, scale.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Англійська у ХХІ столітті отримала зовсім іншій статус, ставши мовою міждержавного спілкування, мовою технологій і наукових досліджень, різноманітних об'єднань та організацій, що актуалізує потребу вивчення англійської та володіння нею як пересічними громадянами, так і посадовцями. Особливі умови становлення і розвитку англійської мови спричинені витісненням російської мови внаслідок агресії, що активізувало членство в ЄС. Англійська мова отримала зовсім іншу роль у світі, що активізує потребу з боку української держави розроблення механізмів її впровадження та удосконалення в системі освіти.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

У першій чверті ХХІ століття англійська мова отримала особливе значення, оскільки це мова міжнародного спілкування, історії, економіки та державного управління також. Тема освіти завжди привертала увагу українських науковців, зокрема, І. М. Шоробура, М. В. Болдуєва, Л. Маташвілі, В. М. Захорольської. Проте мовним питанням та проблемі вивчення англійської мови серед науковців державного управління не при-

ділено уваги. Лінгвісти завжди акцентують увагу на потребі вивчення англійської мови. Зокрема, Ю. Зацний досліджував ґрунтовно фразеологізми наприкінці ХХ століття та на початку ХХІ століття, проте у першій чверті ХХІ століття американська англійська досить сильно поповнювалася новими фразеологізмами за рахунок світових подій, за рахунок нових хвиль еміграції до США.

Окремі аспекти англійської мови вивчали В.В. Ревенко (заголовки інтернет-видань), Н Глушаниця (художні тексти та їх переклад на рідну мову), С. Новоселецька (топонімічні назви), Т. Яковчук (топонімічні назви), А. Максимова (становлення, методологію) [2, 3, 5, 6, 7, 8] тощо. Проте всі вищезазначені наукові роботи є фрагментарними та не розкривають особливостей американської англійської у сучасному світі.

Отже, підсумовуючи вищенаведене українські лінгвісти вивчають багатобічно англійську, проте для науковців з державного управління величезний фронт роботи, пов'язаний з роботою механізмів впровадження та розвитку англійської мови в Україні.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Формулювання цілей статті (постановка завдання) є вивчення механізмів державного регулювання запровадження англійської мови в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБґРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У ХХІ столітті розвиток суспільства став глобалізаційним, що сприяло появі в англійській мові нових словотвірних форм, нових словосполучень та створило передумови запозичення нових слів з інших мов. Процеси глобалізації не оминули розвиток англійської мови, зокрема, раніше англійська передавала інформацію про інновації, а зараз динамічне створення технологій по всьому світу обумовило розвиток мови та потребу створення нових слів. У ХХІ столітті підвищився статус США, що спричинило поширеність мови по всьому світу. Водночас дипломатичні відносини між країнами та політична ситуація між країнами вплинула на розвиток американської англійської. Зокрема, поступове потепління у відносинах між Росією та США, а потім погіршення міждержавних відносин внаслідок нападу Росії на Україну. Масовий туризм також обумовив потребу існування та функціонування єдиної мови, якою стала американська англійська. Створення ЄС, також вплинуло на розвиток американської англійської, оскільки цією мовою почали спілкуватися у самих віддалених частинах країн ЄС. Поширення COVID-19 з Китаю по всьому світу обумовив поширення лексики пов'язаної з цією темою в європейських країнах, Північній та Південній Америці та стимулював створення нових слів і виразів у зв'язку з переходом на роботу і життя онлайн. Водночас сидіння вдома обумовило появу нових слів та виразів в сфері відпочинку, спорту та дозвілля. COVID-19 став поштовхом до інтенсивного використання інтернет-технологій та онлайн-спілкування.

Англійська розвивається у досить специфічний час. З одного боку наприкінці ХХ століття визначилося чітке

лідерство американської англійської та як результат стала мовою світової спільноти. Американська англійська визнана офіційною діловою мовою (мовою контрактів, угод).

Підсумовуючи вищенаведене, англійська мова стала не тільки міжнародною мовою, але і світовим надбанням в сфері культури, медицини, інженерії, історії, державного управління.

Англійська стала провідною мовою і внаслідок чого на початку першої чверті ХХІ століття нові слова в країні так і за її межами почали наповнювати її словниковими словами і виразами.

Сучасна англійська мова передає ціннісні настанови та пріоритети світової спільноти. Подібний хід подій обумовлює потребу вжиття активних заходів з боку держави щодо поширення англійської мови як мови міжнародного спілкування в Україні.

Євроінтеграційні прагнення України визначають, зокрема, і визнання європейських стандартів у сфері мовної політики. Зміна статусу англійської мови в Україні — це потреба і перспективний стратегічний крок на шляху до членства нашої держави в ЄС. До червня 2024 року не існувало спеціального нормативно-правового акту, який би регулював роль та місце англійської мови як мови міжнародного спілкування в Україні. Тому МКІП активно долучилося до розробки, щоб підвищити ключову в умовах процесу глобалізації компетенцію українців. Крім того, членство нашої держави в ЄС неможливе без підвищення статусу англійської, за інформацією т. в. о. Міністра культури та інформаційної політики України Ростислав Карандеєв.

Отже, насправді Верховна Рада у другому читанні ухвалив законопроект № 9432 щодо застосування англійської мови в Україні. Прийняття цього закону наближає Україну до членства в Європейському Союзі та створює передумови для підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу, науки, освіти та органів влади. Відтепер англійська набуває статусу мови міжнародного спілкування в Україні, як зазначає Антон Гура.

Так, 4 червня Верховна рада в другому читанні ухвалила законопроект № 9432 про застосування англійської мови в Україні. Насправді цей законопроект визначає категорію посад, кандидати на які мають володіти англійською мовою. Серед них:

— державні службовці категорії "А", а також "Б" і "В", перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України;

— голови місцевих державних адміністрацій, їхні заступники

— працівники органів місцевого самоврядування (крім виборних), основні посадові обов'язки яких передбачають виконання функцій з міжнародного співробітництва;

— військовослужбовці офіцерського, сержантського і старшинського складу, які проходять військову службу за контрактом, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України;

— поліцейські середнього і вищого складу Національної поліції України, посади начальницького складу інших правоохоронних органів, посади начальницького складу служби цивільного захисту, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України;

— прокурори;
— працівники податкових та митних органів, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України;

— керівники, члени виконавчого органу, члени наглядової ради (ради директорів) та інші посадові особи державних підприємств, господарських товариств, у статутному капіталі яких більш ніж 50 відсотків акцій (часток) належать державі;

— керівники державних наукових установ;
— керівники закладів вищої освіти.

Крім того, законопроект сприяє розповсюдженню англійської мови у сферах освіти, культури, транспорту та медицини. Наприклад:

— обов'язкове вивчення англійської дітьми старшого дошкільного віку

— інформаційні вказівники про туристичні об'єкти, а також оголошення на транспортних вузлах подаються англійською мовою

— інформація про заклади охорони здоров'я може подаватися англійською мовою.

Відповідно до закону, держава забезпечує обов'язкове вивчення англійської мови та сприяє вивченню інших мов міжнародного спілкування в закладах освіти різних рівнів незалежно від форм власності. Законом передбачено, що англійська мова може використовуватися у Збройних силах України, Національній гвардії як мова міжнародного спілкування [1].

Документом передбачено розроблення та затвердження державної цільової програми щодо сприяння вивченню та застосуванню англійської мови. У такій програмі, зокрема, мають бути враховані особливості забезпечення кінотеатрами демонстрації іноземних фільмів англійською мовою з дотриманням вимог, установлених законом "Про забезпечення функціонування української мови як державної".

Окрім того, законом передбачено, що: на вокзалах, автовокзалах, аеропортах, у деяких видах транспорту інформація має дублюватися англійською мовою (впродовж двох років після вступу в дію закону); інформація про культурні заходи, архівні документи, музейні експонати повинна мати англійську версію (впродовж двох років після вступу в дію закону); використання англійської для навчання в садочках та інших дошкільних закладах для малечі (з вересня 2026 року); після закінчення воєнного стану державні працівники з рівнем англійської B2 і вище почнуть отримувати 10% надбавки.

Верховна рада України ухвалила законопроект № 9432 про англійську мову, що визначає її мовою міжнародного спілкування. Про це у своєму телеграм-каналі повідомив заступник голови Комітету ВРУ з питань молоді та спорту і голова Підкомітету з питань національно-патріотичного виховання Василь Мокан.

Закон унормовує особливості застосування англійської мови в роботі органів влади, органів місцевого самоврядування, у сферах освіти, культури, транспорту, охорони здоров'я.

Окрім того, закон передбачає:

— вивчення англійської мови у дитсадках;
— надбавку держслужбовцям за володіння англійською у розмірі 10% окладу;
— дублювання сайтів органів влади англійською;

— показ англійських фільмів у кінотеатрах мовою оригіналу з субтитруванням українською (згідно з законом про державну мову, кількість таких сеансів не може перевищувати 10%).

На сьогоднішній день на онлайн-платформі EF англійську мову вивчають 21606 публічних службовців. З них 20461 — державні службовці і 2163 представників органів місцевого самоврядування. Кожний десятий державний службовець вивчає англійську разом із Eng4PublicService. Про це зазначила Голова НАДС Наталія Алюшина в інтерв'ю "Суспільному", коментуючи механізми реалізації Закону "Про застосування англійської мови в Україні".

За її словами, у проєкті Eng4PublicService представлені 1098 органів державної влади та місцевого самоврядування. А загалом 7596 публічних службовців отримали понад 16222 сертифікатів про підвищення кваліфікації.

"Ми підписали меморандум із найбільшою в світі онлайн-школою Education First English Learning Solutions. І вже у лютому 2023-го відкрили проєкт для усіх публічних службовців. Ми запропонували колегам очевидні переваги онлайн школи. Серед них — цілодобовий доступ з різних девайсів, можливість користуватися мобільним додатком, персоналізоване навчання, модулі, адаптовані під українські реалії та професійні вимоги", — наголосила Наталія Алюшина.

За словами очільниці НАДС, у компанії EF врахували воєнні ризики України і розробили мобільний застосунок, який дозволяє навчатися в умовах блекауту, оновлюючи результати, коли вмикаються світло. "Ми навіть жартуємо між собою про те, що англійська сама себе не вивчить, і тому запроваджуємо наші практики на всю країну", — підкреслила Наталія Алюшина.

За словами очільниці Агентства, навчання на платформі є безкоштовним для публічних службовців. "Це принципова позиція можливість відповідального бізнесу. Партнери з Education First вражені тим, як Україна б'ється за свою свободу і без роздумів надали нам цю можливість. Усі ми усвідомлюємо, що українці, зокрема державні службовці, мають мовити англійською, аби світ бачив, як країна бореться і перемагає", — підкреслила Наталія Алюшина [4].

Основною проблемою впровадження англійської мови у дошкільних закладах низька заробітна плата, тому виникає проблема з кадровим забезпеченням. На сьогоднішній день заробітна плата викладача англійської мови в приватному садочку 20000 грн, а в державному садочку 8000 грн Заробітна плата викладача англійської мови в початковій та середній школі державної форми власності від 8000 до 13000 грн в залежності від стажу та компетенцій викладача, а в приватних школах складає від 20000 до 25000 грн. Потрібно вирівнювати заробітну плату викладачам англійської у державному та приватному секторах.

Характеризуючи нормативно-правовий акт про статус англійської мови в Україні, доцільно зазначити, що він відповідає вимогам сучасності. Перевагою його є те, що у документі зазначається потреба вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку. У зазначеному нормативно-правовому акті заохочується знання іноземної мови держслужбовцями.

Заслугує на увагу вимога щодо дублювання сайтів органів влади англійською це на нашу думку один з напрямків підготовки членства України в ЄС.

Значною перевагою серед заходів поширення англійської мови серед населення є можливість пересічної людині подивитися англійський фільм мовою оригіналу з субтитрами на українській. Проте відповідно до цього нормативно-правового акту кількість сеансів не може перевищувати 10%.

Зараз спотерігається інша загальноукраїнська тенденція — загальнодержавна відмова від російської мови. Наша українська мова досить гарна і милозвучна, проте вона не є загальновизнаною міжнародною мовою та мовою міжнародного спілкування.

На перший план висувається потреба розроблення механізмів запровадження англійської вивчення в усіх сферах життя. Підвищення престижності праці викладачів англійської мови, оскільки у державних закладах їх висока плинність. Встановлення однакової заробітної плати як в державному так і приватному секторі для викладачів іноземної мови. Усі вищенаведені заходи, будуть мотивувати викладачів іноземної мови, у тому числі у дошкільних закладах, початковій школі та середній школі, та сприятимуть зменшенню плинності кадрів у державних закладах.

Важливим напрямом роботи держави та державних органів є розроблення механізмів підвищення престижності праці викладачів та викладачів англійської мови.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Англійська стала мовою міжнародного спілкування, ділової комунікації та мовою ЄС. Розбудова цивілізованої сучасної України потребує знання на продвинутому рівні англійську мову як посадовцями так і пересічними громадянами. Важливим стратегічним кроком для розвитку України стало прийняття закону України щодо статусу англійської мови на території України. Перспективами подальших наукових досліджень є прогнозування напрямів розвитку англійської мови, передбачення можливих проблем при їх вивченні та механізмів їх вирішення.

Література:

1. Володимир Зеленський підписав закон про засотування англійської мови в Україні. Режим доступу: <https://zaxid.net/news/> (дата звернення 8 жовтня 2024).
2. Максимова А. Лінгвальні параметри функціонування американської англійської мови та їх реалізація у ХХІ століття *Studia Methodologica*. 2024. № 57. С. 128—137.
3. Максимова А.Я. Процеси глобалізації та завдання англійської фразеології. *Слобожанський науковий вісник*. Серія: Філологія. 2023. №4. Видавничий дім "Гельветика" Суми. С. 28—31.
4. Наталія Алюшина в ефірі "Суспільного" розповіла про механізми вивчення публічними службовцями англійської. Режим доступу: [https://nads.gov.ua/news/nataliia-aliushyna-v-efiri-suspilnoho-rozpovila-pro-](https://nads.gov.ua/news/nataliia-aliushyna-v-efiri-suspilnoho-rozpovila-pro-mekhanizmy-vyvchennia-publichnymy-sluzhbovtsiamy-anhliiskoi)

mekhanizmy-vyvchennia-publichnymy-sluzhbovtsiamy-anhliiskoi (дата звернення 8 жовтня 2024).

5. Подп'ятнікова А. Я. Мотиваційний механізм державного регулювання розвитку транзитного потенціалу. *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. праць*, 2014. № 4 (23). Дніпропетровськ, ДРІДУ НАДУ. С. 120—129.

6. Подп'ятнікова А. Я. Особливості розвитку демократичного транзиту в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Державне управління. 2019. Т. 30 (69). № 5. К.: Видавничий дім "Гельветика". С. 7—14.

7. Kapral I., Usova I., Maksymova A., Yefymenko T., Boyko S. Peculiarities of Advertising Information Representation in the English-Language Mass Media Discourse. *World Journal of English Language*. Sciedu Press, vol. 13 (4), p. 1—37.

8. Myronova N., Maksymova A., Senchylo-Tatlilioglu N., Kostyuchok P., Nastenko S. Linguistic divergence in the context of globalization: an analysis of linguistic changes and its impact on cultural identity. *Ad Alta Journal of interdisciplinary research*. 2024. Vol. 14, issue 1, special issue XLIII. pp. 129—134.

References:

1. zaxid.net (2024), "Volodymyr Zelenskyi signed the law on the use of the English language in Ukraine", available at: <https://zaxid.net/news/> (Accessed 8 Oct 2024).
2. Maksymova, A. (2024), "Linguistic parameters of the functioning of the American English language and their implementation in the XXI century", *Studia Methodologica*, vol. 57, pp. 128—137.
3. Maksymova, A.Ya. (2023), "Globalization processes and tasks of English phraseology", *Slobozhans'kyi naukovyj visnyk*. Seriya: Filohiia, vol. 4, pp. 28—31.
4. National Agency of Ukraine on Civil Service (2024), "Nataliya Alyushina spoke on the air of "Suspilny" about the mechanisms of learning English by civil servants", available at: [https://nads.gov.ua/news/nataliia-aliushyna-v-efiri-suspilnoho-rozpovila-pro-](https://nads.gov.ua/news/nataliia-aliushyna-v-efiri-suspilnoho-rozpovila-pro-mekhanizmy-vyvchennia-publichnymy-sluzhbovtsiamy-anhliiskoi)
5. Podp'iatnikova, A.Ya. (2014), "Motivational mechanism of state regulation of transit potential development", *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannia: zb. nauk. prats'*, vol. 4 (23), pp. 120—129.
6. Podp'iatnikova, A.Ya. (2019), "Features of the development of democratic transit in Ukraine", *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernads'koho*. Seriya: Derzhavne upravlinnia, vol. 30 (69), no. 5, pp. 7—14.
7. Kapral, I. Usova, I. Maksymova, A. Yefymenko, T. and Boyko, S. (2023), "Peculiarities of Advertising Information Representation in the English-Language Mass Media Discourse", *World Journal of English Language*. Sciedu Press, vol. 13 (4), pp. 1—37.
8. Myronova, N. Maksymova, A. Senchylo-Tatlilioglu, N. Kostyuchok, P. and Nastenko S. (2024), "Linguistic divergence in the context of globalization: an analysis of linguistic changes and its impact on cultural identity", *Ad Alta Journal of interdisciplinary research*, vol. 14, issue 1, special issue XLIII, pp. 129—134.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2024 р.